

מסורת הש"ס

לנעוּת הַצִּיט והעוֹצִים. קרא כתיב גבי ציט עולמים: **הַמַּלְטוּיִם**. הַמַּלְטוּי כדאמרינן בהשותפין (ב"צ דף א.) שנותנים נסרים סביב פתחי חלונות ופתחין ובמקום חורי קיצוע הקורות: **אלו המרישות**. אַלמא בַּתֵּר הכי קרי להו נמי מרישות: **ר' יוצא אמה**. מריש היינו טעמא דלא מקניא בשינוי השם משום דחוזר לברייתו הוא אס יסתר הוי כשורא דמעיקרא *אבל אברין מו לא מקרי משכא: **דמעיקרא קליפא**. שקודם שחקקו נקרא קליפת עץ בעלמא: **ולבסוף קצעו**. והמשיך צו מי גשמיס או מי נהר למקוה **פסלו** משום מים שאוזין: **קצעו ולבסוף חקקו**. לאו כלי הוא אלא ארעא סמיכתא היא: **שאינה**. מה המקוה נפסל בג' גוין מים שאוזין מדרבנן הוא: **אנם**. חמסן דהייב דמי: **הקדיש הקדש**. ואסור ליהנות: **וסדומסן**. אסור לזרים. אַלמא קני ליה לגיילה ביואש: **על גול אציו**. בהגזל (לקמן ד' קד:) מפרש לה אפילו נשבע אציו לשקר אבל חקקן מחייב ליה קרא כדאמרינן התם: **אס גוילו**. וממילא אימעוט גול אציו: ה"ג

הגהות

רבינו הגנאל

ופריך רב יוסף שאני

מריש ואף על גב שבעה בבריח הווא בתוך דבניין,

נקרא לא נשתנה שמו, דהניא צלעות הבית אלו

המלטוטין, והעובין אלו המרישות, הנה בתוך

הבניין עצמו נקראו מרישות. ר' יוצא אמה שינוי

החוזר לברייתו בשינוי השם לאו שמיא שינוי.

ואין חלכה כמותו, דבענן למימר הגזל צמר וטואו

ואף על פי שהוא חוזר לברייתו קנאו. ואקשינן,

הוי צינור דמעיקרא נקרא קצצתא, חתיכה של עץ

והשתא צינור, דהניא צינור שחקקו ולבסוף

קבעו פסול וכולי. ואו אמרת שינוי השם מילתא

כי קבעו ולבסוף חקקו נמי כיון שנחקק נקרא

צינור והצינור כולו אמאי לא פסיל. ופרקינן, שאני

שאיבה דמדרבנן היא ולפיכך חקלו שלא תפסול

השאיבה בעניין הוה את המקוה. וזו הלכה בתלמוד

המוכר את הבית מכר את הדלת. ושנינו בתמורה

פרק ראשון אין מים שאובין פוסלין את המקוה

אלא לפי חשבון, ואמרינן בגמרא גג שיש בו כ"א

סאה מי גשמים ממלא בכתיף י"ט סאה ופתוקי

לבקוה והן טהורין, שהשאיבה מטהרת בברייה

ובהמשכה. מכלל דרבנן רבייה ובהמשכה לא.

אלא הכי דכי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן שאיבה

שהמשיכה כולה טהרה. ואקשינן, או הכי משום

דהקילו הוא אפילו חקקו ולבסוף קבעו לא ליפסול.

ופרכין, התם כיון שנקרא עליו שם, כלי נקרא והוא

שם צינור, קודם שיקבענו, דהמריד עליו. מותבינן מן

הגג ומן הגזל, ומפרקינן, התם נמי איכא שינוי השם.

איכא דאמרי, אמ' רב חסדא מנין לשינוי השם

שאינו קונה, שנ' והשיב את הגזלה מכל מקום.

והוא כתיב אשר גזל, והוא מיבעי לי, על גזל שלו

מוסיף חומש ולא על גזל אביו. וקיימא לן דשינוי

השם קונה. והא דאמי עולא אפילו אחרי ייאוש

לא קאני, הא אשכחן מחלוקת בסתם אבל בידוע

דבריו הכל יאוש קנה.

מרובה פרק שביעי בבא קמא

סז.

הא לאו הכי הדרא בעיניה. וסתם מריש כיון שגנאו צבירה מתייאסים הצעלים ממנו וא"ת דמשמע דלא מקשה אלא לרב יוסף אדרבה כ"ש דקשה לרבה טפי לדלידיה יאוש גרידא קני ולמאי דמשי דמריש שמו עליו אכתי תקשה לרבה דמהכא משמע דיאוש לא קנה ונראה לפרש

דנלא יאוש איירי ולהכי פריך לרב יוסף א"ל בשלמא דשינוי השם לא כלום הוא שפיר אלא אי אמרת דשינוי השם קטן עס יאוש קני א"כ שינוי השם גדול כי האי דמריש יש לו לקנותו בפני עצמו וכן משמע לעיל דשינוי השם חשוב גרידא קני דפריך גבי גנב טלה ונעשה איל ונקניה בשינוי השם דהוי שינוי השם חשוב ועוד יש לומר דכלל מקום הוי שינוי השם גרידא קני לרב יוסף בלא יאוש ולכן יש להעיל לו בזמריש בלא יאוש דמה שזריך יאוש בערות לאו משום קנין דקנין הוי משום שינוי השם לחודיה והיאוש אין זריך אלא כדי שיועיל מחשבת יחודו לשוייה אברין דאס לאו היאוש אין כאן שינוי השם וכן בהקדש צעי עמו יאוש שאס אין יאוש אין שם הקדש חל עליו ואין כאן שינוי השם וכן שינוי רשות אס אין יאוש אין שינוי רשות אצל מריש בלא יאוש נמי איכא שינוי השם ויש לו להעיל בפני עצמו וכן גבי טלה ונעשה איל דלמרי' לעיל וינקיני בשינוי השם: **צנור** שחקקו **ולבסוף קבעו פוסל** את המקוה **כשם** לו לצננו **מד'** ומוטוי איירי שאס הוא פרוץ אפי' מרות אחד לא היה פוסל המקוה כדמוכח במסכת מקואות (פ"ד מ"ד) דדוקא טבאל שיש לה לצננו פוסל

והיא דתוס' ד"ה מעיקרא כי היא דפ"ד דמקואות (מ"ג) החוטט צנור לקבל צרורות בשל עץ בבל שהוא ובשל חרס צרביעת וא"ת א"כ מאי קאמר מעיקרא קליפתא והשתא צנור דמשמע דאפי' קצע תחילה יש לפסול המקוה לפי שמשנתה שמו ע"י חקיקה והלא אין משנתה שמו ע"י חטיטה שעושה לקבל צרורות דאותה היא שגורמת לפסול את המקוה וי"ל כיון שמשנתה שמו ע"י חטיטה יש למשכו כחלוש והחטיטה שעושה כחילו עושה אותה בתלוש: **שאני שאיבה דרבנן**. מפורש בפרק המוכר [את] הציט (ב"צ ד' סו. ושם ד"ה מכלל): **הגנב והגזלן**. בהגזל בתרא (לקמן קיד.) פריך אי רבנן קשה גזלן אי רבי שמעון קשה גנב ומשיי לה שפיר: **מעיקרא טיבלא**. ואע"ג דשינוי החוזר לברייתו על ידי שאלה כדאמרינן בהאשה רבה (יבמות ד' פח.) ובסוף הנודר מן הירק (מדרס ד' נט.) מ"מ לא חשיב להו שינוי החוזר לברייתו כיון דלא שכיחא: **מעיקרא** חו"צין והשתא הקדש. בהקדשים שאין חייב באחריות לא הוה זריך ליתן טעם זה דיש כאן שינוי רשות אלא צעי לאוקומי אפי' צמטתא ובאשם ואע"ג דמעיקרא מורא דראובן והשתא מורא דראובן (א) מכל מקום שינוי השם יש כאן:

אמר עולא מניין יאיוש שאין קונה. משמע הכא דסבר עולא דיאוש לא קני וכן בהניזקין (גיטין ד' נה. ושם ד"ה מאי) דלומר עולא דבר תורה בין נודעה בין לא נודעה אין מכפרת מ"ט יאוש כדי לא קני וקשה לר"ת דבהגזל בתרא (לקמן ד' קיד.) גבי פלוגתא דרבי שמעון ורבנן דגגנ וגזלן קאמר עולא מחלוקת במקם אצל צידוע ד"ה יאוש קני ואורי"ת דבכל מקום יאוש קנין קרבן משום דהוי מלוה הבאה בעצירה ומציא ראייה מההיא דהניזקין (גיטין ד' נה: ושם) דפריך התם לעולא מההיא דגגנ והקדיש וחל"כ טבא ומכר משלם תשלומי כפל ואין משלם ד' וה' ותני עלה כה"ג בחזן ענוש כרת ואי אמרת יאוש לא קני כרת מאי עבידתיה והשתא בלאו ההיא דתני עלה הוה ליה למפרך מגופה דאי יאוש לא קני אס כן אין לו כח להקדיש ואמאי פטור מד' וה' הא לא טבא דהקדש אלא ודאי לכל מילי מודה עולא דיאוש קני רק לענין הקרבה ולהכי פריך מדמני עלה דבחזן ענוש כרת אַלמא ראי' לפתח אוהל מועד ועוד מיימתי ראייה ר"ת מריש לולב הגזול (סוכה ד' ז. ושם) דפסלינן לולב הגזול אפי' צי"ט שני ומפרש רבי יוחנן משום מלוה הבאה בעצירה שנאמר והבאתם גזול את הפסח גזול דומיא דפסח בין לפני יאוש בין לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש בלאו ידידה היא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביואש מ"ט לא לאו משום מלוה הבאה בעצירה משמע דסבר בכל דוכתי דיאוש קני רק לענין מלוה וקשה לר"י לפי' דאס כן מאי פריך לעיל אציי לרבה דלמא דלמא בקרבנו מודה רבה כמו עולא וכו"ת דסבר אציי אין חילוק כמ"ד בסוכה (סס.) מתוך שיואש בשאול יואל בגזול דלית ליה טעמא דמלוה הבאה בעצירה הא ע"כ אית ליה דאי לאו הכי כי אמרת נמי יאוש לא קני תקשה ליה אמאי אסור להקריבו כיון דשם הקדש חל עליו כדלמר דהוי יאוש ושינוי השם אלא ודאי משום דהוי מלוה הבאה בעצירה ועוד בההיא דגיטין (ד' נה: ושם) דצעי רבא כי אוקמוהו רבנן בראשומיה משעת גניבה או משעת הקדישה ומאי ג"מ לגיזומיה וולדותיה ואליבא דעולא צעי לה כדמוכח סוגיא דהתם ואי בעלמא קני הא ע"כ משעת יאוש גיזומיה וולדות ידידה הוו ע"כ נראה לר"י דבכל מקום לעולא יאוש לא קני וההיא דהגזל בתרא (לקמן ד' קיד.) הוי יאוש ושינוי השם דמעיקרא משכא והשתא אברין ואע"ג דגבי קרבן נמי הוי יאוש ושינוי השם כדלמר לעיל דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום כיון דאין קניו לו אלא מחמת שהקדיש ולא (א) היו לו קניו קודם פסליה רחמנא להקרבה משום מלוה הבאה בעצירה (ב) כדמוכח בפרק לולב הגזול (סוכה ד' ז. ושם) דלמר להו רב להנהו אוונכרי כי זבניתו אסא מן הנכרים לגזוז איניהו כו' ופריך ולקנינהו בשינוי השם משמע דאי קנו ליה מו לא היו מלוה הבאה בעצירה ודוחק לומר דסבר כרבי יצחק בר נחמני דלא חייש התם למלוה הבאה בעצירה ועוד אמר התם (ד' לא.) האי כשורא דמטלטלא

עבדו ציה רבנן תקנתא מפני תקנת השצים וסוכה לא צעינן משלכס ולא מיפסל אלא משום מלוה הבאה בעצירה וכי קנייה בתקנתא דרבנן לא חשיב מלוה הבאה בעצירה כ"ש אי קנה קנין גמור והא דלמר בריש הגזול קמא (לקמן ד' נז.) הרי שגזל סאה חטין טחנה לשה אפאה והירס ממנה חלה כילד מצרך אין זה מצרך אלא מנאך ודחי ליה התם דמני קצר בעלמא דשינוי קונה והכא משום מלוה הבאה בעצירה אע"ג דקנה קודם לכן לענין ברכה להזכיר שם שמים עליו ראי' להחמיר יותר אי נמי התם דחוי בעלמא הוא והשתא לעיל פריך אציי שפיר מקרבנו ולא הגזול דאי יאוש קנה אמאי מיפסל הא לא חשיב מלוה הבאה בעצירה כיון דקודם שהקדישה קנאה אלא ודאי יאוש גרידא לא קני אלא מחמת שהקדישה דה"ל יאוש ושינוי רשות או יאוש ושינוי השם כדמסיק לבסוף ולכן מפסל משום דה"ל מלוה הבאה בעצירה ובבהניזקין (גיטין ד' נה: ושם) נמי אי לא דמני עלה מגופה דברייתא לא מני פריך לעולא דאע"ג דיאוש לא קני שפיר מל הקדש משום דה"ל יאוש ושינוי השם ואדרבה מגופה דברייתא הוי סייעתא לעולא דאי יאוש קני כי לא הקדיש נמי פטור מד' וה' דשלו הוא טובח ושלו הוא מוכר כדפריך מינה לקמן (ד' סח:) רבי יוחנן לריש לקיש דלמר יאוש קני ואדרבה תימה דלא פריך מינה לרב יהודה דפליג התם

עין משפט ונר מצוה

לח א מיי פ"א מהל' גניבה הל"ג ופ"ב מהל' גזילה ואצירה הל' י סמנ עשין על ענ טוש"ע ח"מ סי' שצ"ג סעי' א וסי' שס פ"ה:

לח ב מיי פ"ו מהל' מקואות הל' ו סמנ עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סעי' לד וסעי' לו: ורב' אלפס ב"ב פ"ד דף ק"ט ובשעו"ט פ"ב ד' רל"א

ב ג מיי שס פ"ד הל' ב סמנ שס:

בא ד מיי פ"ד מהל' תרומות הל' יא:

בב ה מיי פ"ו מהל' גזילה הל' ג סמנ עשין ענ:

הגהות

תורה אור השלם

1. והחלונים אָנְמוֹת והמרים מופ ומפו אָל כתפות האָקלם וְצַלְעוֹת הבית וְהַעֲבִיבִים:

יחזקאל מא כו

2. והיה כי תִּשָּׂא וְאָשַׁם וְהָשִׁיב את הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר גָּזַל או את הַעֶשֶׂק אֲשֶׁר עָשָׂה או את הַפְּדֻדִּין אֲשֶׁר הִפְקֵד אֹתוֹ או את הַמְּבֻרָה אֲשֶׁר מָצָא:

ויקרא ה כב

3. וְאִמְרַתֶּם הַזֶּה מִתְּכַלָּה וּהִפְתָּתָם אוֹתוֹ אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת וְהַבָּאֹתָם גָּזַל וְאֵת הַפֶּשֶׁת וְאֵת הַחֹלֶה וְהַבָּאֹתָם את הַמְּנוּחָה הָאֵרָצָה אוֹתָהּ מִיָּדְכֶם קִנְיִן יְיָ:

מלאכי א יג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעיקרא חולין וכו' מורא דלחזקן. ב"ב לקמן דף עו ע"א: (ב) ד"ה אמר וכו' ולא היה קנינו לו קודם פסליה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ר"ו אמר וכו' אבל אבריו. עי' סוכה דף ז ע"ב מוס' ד"ה ולקנייה:

מוסף רש"י

צינור. של עץ או של אבן עשוי כמין סילון ויורדין ממנו מים למקוה (רשב"ם ב"ב סח.) שחקקו ולבסוף קבעו. פוסל את המקוה. דמס שאובין פוסלין אותו, וכיון שהיה חרות כלו עליו קודם שקבעו לא מיעטל מו שם לוי מנייה ומשול להו שאובין למים שצמחו (שם.) ולבסוף חקקו. הכי הוא כעושה מרין בקרקע (שם.) מה פסח דלית ליה תקנתא בכלל. לאחר זמן להקריבו, שהרי מוס קבוע עולמת הוא (סוכה ז.).